

igra

sanja pilić

To se dogodilo još davno. Tada nisam hodala po svijetu navorana kao kornjača, ispunjena celulitom, izjedena kašljem, suznih, lagano zacrvenjenih očiju i tena koji se ljušti. Skoro da ne biste vjerovali, bila sam lijepa i držala sam se uspravno. Poslije posla odlazila sam kući i uživala u stvarima koje su me okruživale. Kao stara djevojka uvijek sam imala dovoljno vremena. Nisam previše tugovala za princem iz bajke, snalazila sam se u toj jednostrukosti koliko sam najbolje mogla. Stan naslijeđen od majke uredila sam u najrazličitijim stilovima. Kako je dovoljno prostran mogla sam si dozvoliti japansku, englesku i mediteransku sobu i američku kuhinju. Ta kuhinja je, naime, imala dobru notu bezličnosti koja mi je odgovarala. Izgledalo je kao da se nalazi u svemirskom brodu ili bolnici. U njoj sam vježbala svoju najdražu igru: bila sam predmet.

Dakle, ta želja da povremeno budem predmet rodila se u meni još davno. Uvijek sam mrzila razgovore o djetinjstvu i vraćanje u prošlost. Zato me i sjećanje prilično slabo služilo. Ponekad bi iz te gomile nerazumljivih i mutnih slika izvirilo lice djevojčice koja dubi na glavi, oslanjajući se na policu s knjigama i zamišljajući da je lutka. I kad bi ta slikk proletjela kroz mozak učinilo bi mi se da mi se vraća mir, neki osnovni mir koji potiče iz nesvjesnog i koji je s odrastanjem izgubio formu i postao vrlo prividan. Htjela sam se vratiti na tu granicu postojanja i smrti. Ona je u meni lebdjela poput plovećeg ostrva i kucala umjesto srca. Znala sam da ako samo ponekad dosegnem taj prostor, uspjeh će preboljeti osjećaj utamjenosti koji me je ipak tištao. Nije to bila bol, daleko od toga — prevelika količina doživljaja i ljudi izazivala je noćne more od kojih sam se budila. Ali i ova druga krajnost u čijoj se tišini polagano i svjesno umiralo, nije mi izgledala bog zna kako primamljiva. Činilo mi se je da mi odgovara da se nalazim između živog i mrtvog poput neke stolice: postojim ali me i nema.

Tako sam povremeno počela zamišljati da sam predmet; knjiga, poklopac ili slika. Odustala sam od dubljenja na glavi, iziskivalo je previše napora. Odlazila sam u japansku sobu: najsvjetliju s ležajem na podu i pobacanim jastucima (uredno pobacanim), s dva akvarela na zidu koji su blistali kao dvije suze. U toj sobi i bez da sam željela, gubila sam identitet. Još i prije nego što sam se počela igrati predmeta ta soba me je čistila od naslaga vlastitosti. Pretvarala sam se u zametak, u stanicu, u klicu. Valjda sam je zato i uredila tako: svijetlu poput japanskog osmiheja ali i praznu. (Uvijek sam imala averziju prema nacijama koje se bezrazložno smiju. Američka kuhinja u mom stanu nalikovala je zubalu dobro odgojenog američkog dječaka. Možda nisam smjela tako površno zaključivati o nacijama. Naravno da nisam smjela. Ali umjesto da uzmem mikroskop i krenem po nekom redu ja sam uvijek radije klizila po površini. Uočila sam da premla znanja može štetiti baš kao i previše znanja. U svakom slučaju ta dva antipatična pros ora meni su pomagali da izgubim ljudsku težinu.)

Ležala bih u japanskoj sobi licem okrenuta prema prozoru. Predmet koji sam željela da postanem stavila sam do uzglavlja i čekala. Kako je to bilo čudno. Ta prva putovanja u nebiće. Kao da putujem liftom, ne osjećajući snagu koja me gura. Pri tom sam zaobilazila religijske simbole i magične znakove, pokušavala izbjeći svako natovareno učenje. Bila sam kutija i vrstu drveta od kojeg sam napravljena razaznavala bih na nekom osjetilnom nivou. Ne znajući imena prepoznavala sam se u šumi materijala. Tako sam se zgodno igrala. I često.

U srijedu u kuhinji. Tu sam zamišljala da sam boca ili tanjur. Film keramičkih pločica bio je uvod u život boce s uljem. Bila sam puna poluprazna i prazna. Osjećala sam nivo ulja koji se mijenja, danje svjetlo kraj štednjaka ili mrak zatvorenog ormarića, cvrčanje ispod reda sardina ili klokotanje u zdjelu sa salatoma. U pronalaženju predmeta nalazila sam onaj mir koji mora da je postojao prije postanka svijeta, prije nego li se planeta probudila iz dubokog sna.

Da, osvjježavala me ta igra. U njoj sam nalazila smisao i otkrivala moć stvari. Zamjenjujući uloge saznavala sam o krhkosti ali i vječnosti predmeta koji nas svojim izgledom, materijalom, mogućnostima u istoj mjeri odgajaju kao i preci. Imala sam zabavu koja je sličila na ljubav u onoj mjeri u kojoj sam ljubav uopće mogla zamišljati.

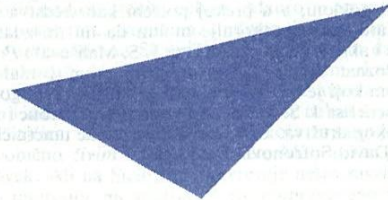
Vrijeme je prolazilo. Odlazila sam na posao i vraćala se. Drugovala sam s osobama iz sobe u kojoj sam radila. Upisivala sam imena u neakve kolone, vodila ih po brojevima, ispisivala šifre koje su odgovarale imenima.

Taj posao je bio sličan mojoj skrivenoj igri ali sam ga mrzila. U njemu su ljudi postajali predmeti, a njihove sudbine krile su se u šiframa. Bolje rečeno u njima je bila zapečaćena prošlost koja je uvijek utjecala na budućnost. Oni se nisu pretvarali u kinesku vazu ili ram za sliku — bili su jednostavno spis u fasciklu. Od brojeva je ovisila njihova sreća. Neki brojevi, poslagni u posebnom nizu, bili su zaista nesretni . . . Da, nisam voljela taj posao. Ponekad sam od mučnine zatvarala oči i zamišljala da sam olovka. Uspijevalo mi je to čak i tamo, u toj kancelariji, i nitko ne bi primijetio. Spuštenih vjeda bez napora, punila sam se mirom jednog običnog postojanja kojemu ništa ne treba i ne postavlja pitanja.

Kada se nisam igrala predmeta sjedila sam u mediteranskoj ili engleskoj sobi. Mediteranska soba bila je dražesnija i sva u neredu. Imala je kamene zidove i drveni pod po kojem su stajali vrčevi napunjeni vodom. U kutu, u udubljenju visile su šarene haljine i ležale japanke. Otvoreni kišobran stajao je na sredini sobe. Svetačke sličice zajedno s uljanim platnima zanesenih djevoja krasile su dijelove zida obrađene vapnom.

intermeco

niko topić

*Erupcije me izbacuju sa ribama
dišem i krkljam u plavičastom vazduhu
odužujem se svakoj beskonačnosti u sebi
sve što umre moram sahraniti u val proziran
izmolim po nekoliko reči nad humkom
još uvek to priliči čoveku*

*vazduh je beličast i prozračan
ležim na ljuštici vazduha
plivam
truli mi san u pukotinama među nogama
oči si mi namagnetisao
na udicu neba jezik si mi okačio
kad sve to činiš zašto te nema?
zašto raznosiš i igru mi kvariš?*

*Široke puteve već sam sve ostavio
trizam se u moru gliba
a hiljade đavola sa sjajnim očima
beži iz glave
i žurado kapije cveta zatvaraju
ostajem napola sam da trulim u vakumu
u oku mi još prsten-vremeplov
hodam i prevaljujem po hiljadu godina
ulice me smenjuju u vremenu i prostoru*

*To blato što se lepi oko mene
lepi se u daljini sa beskrajem*

*Oprosti: sve što hoću
to je da ne budem prevaren
govoreći ti udvajam svoje čutanje
plešem sasvim ludo, ludo
razapni me na ludost križa
tajnu jx držim u rukama
ali ne znam
moram razapeti mreže vrlo široko
moram uhvatiti svu Zemlju, sav Svemir
Levo je prostor, desno je vreme*

INTERMECO JE MOJ

*Ako bih imao hiljade svemira,
ako bih gospodario vremenom i prostorom
a materiju ne bih dotaknuo
bio bih ništa*

Mirisalo je na lavandu. U toj sobi sam se uvijek osjećala nekako popunjeno. Kao da su svi predmeti koji su bili ja disali zajedno sa mnom. Hrapavost ili glatkoću, oblost ili šiljatost njihovih oblika, proporcija i zadanosti ispunjali su me beskrajnim vrstama varijacija.

Engleska soba bila je ispunjena foteljama i kariranim dekama. Imala je i otvoreni kamin, globus, pisaići stol i papuče ispod njega. Tamo sam ulazila kada sam se doista osjećala usamljeno i kada me igra pretvaranja nije uspijevala pomoći. U ormaru s knjigama stajali su i albumi s fotografijama. Na jednoj od fotografija bio je mlad čovjek bujne, plave kose, zajedno s grupom ljudi. Često sam ga promatrala. Oko vrata imao je tanki lančić s malim križem. Koliko je vremena prošlo od kada je snimljena — čovjek sigurno više nije bio mlad. Zamišljala sam da postoji i da ču ga jedno dana jednostavno ugledati. Promatrajući fotografiju obuzimao me osjećaj da je on čovjek kojeg sam nekoć trebala sresti i zavoljeti. Taj dojam je bio toliko jak da o njemu nisam razmišljala: to je bila istina i gotovo. — Trebalo je da ti budeš moj muž — ponekad sam glasno rekla, a rečenica je zvučala prirodno, toliko prirodno da sam u nju morala vjerovati.

Jednog dana kada sam došla s posla kući poželjela sam da opet vidim svog dragana. Uletjela sam u sobu, uzela fotografski album i dok sam po ne znam koji puta proučavala njegove crte lica pod povećalom, dodajući mu bore koje je tada već morao imati, pala mi je na pamet suluda ideja. Odlučila sam se, naime, pretvoriti u predmet, ali ovog puta u predmet koji je on nosio oko vrata. U maleni križ. Moguće je, mislila sam preko tog križa stići do njega samoga, ako dovoljno dugo budem vježbala možda se jednog dana probudim na njegovim prsima. Vjerovala sam da taj lančić on još nosi, kao što sam i ja nosila prstenje više ga ne primjećujući. Sraslo je uz moju ruku, bez njega bi mi prsti izgledali tuđi. Uzela sam fotografiju iz albuma i odnijela je u američku kuhinju. Čim sam ušla na vrata već sam se počela osjećati kao predmet. Sjela sam na stolicu i počela vježbati.

To je bila moja najteža vježba. Ulazila sam u svako- jake križeve i metale i vraćala se. Prvi puta sam htjela biti točno određeni predmet i još k tome to osjećati na čisto ženski način. Putovala sam kroz mnoštvo tuđih vratova, kretala se po ornamentima groblja, udarala u tornjeve crkava, čamila u popovskim haljama, podnosila slinave poljupe vjernika, znojave dlanove vječno okrivljenih. Žurila sam i vraćala se, napeta od koncentracije i istovremeno uzbuđena od želje. Pronaći čovjeka u tom carstvu predmeta kojima sam se okružila bilo je više nego teško. Strpljivo i uporno gdje god sam mogla zadobivala sam oblik križa. Svako tiktakanje srca me je pozivalo u istraživanje, lutala sam stazama sastavljenim od mirisa, od okusa, od formula pradaavnog praha.

Jednog jutra, u polusnu, neki glas pored mene je prošaptao muško ime: — Mihovil. Htjela sam ustati ali sam osjetila kako me nešto zateže. Srebrnim nitima bila sam vezana oko vrata umirućeg bolesnika. Staračka ruka me dotakla, stisnula u šaku, a onda pustila. Glas koji je vijugao iz dubokog hodnika žestoko se rasprsnuo nad bjelinom kreveta: — Probudi se, Mihovile, probudi se. Saznanje se otvorilo kao prozor — pronašla sam čovjeka s fotografije. Ležao je nesvjesan kao stvar, zatvorenih očiju. Iz njega je vrijeme istjecalo poput pijeska. Bolničarka je ušla i prišla starici. — Mihovile — ponovila je starica. — Izadite, gospodo, molim vas — rekla je bolničarka.

Moj užas je bio velik. Osjećala sam kako me preplavljuje. Uspjelo uspjeti mi je, zvonilo je u meni, toliko mi je dobro uspjelo da budem predmet, da sam ga uništila svojom metamorfozom. I on, čovjek s fotografije sada je bio samo stvar. Kada sam ga konačno opredmetila uspjela sam ga i pronaći. Njega više nije bilo, saznavala sam jedino njegovo ime. Medicinska sestra u pratnji liječnika ušla je u sobu. — Isključite aparate — rekao je liječnik.

Izvukla sam se iz križa brže nego ikada. Bježala sam, trčala tražeći svoj oblik, onaj koji mi je bio zadan rođenjem, još tako, tako davno. Spoticala sam se o gomile predmeta i trčala izbezumljena od straha, a stolovi, lutke, kipovi, lampioni, automobili, svjećnjaci, lusteri, marame, noževi, ograde, prozori, krovovi, preperečavali su mi puteve. Nakon sam pronašla svoje tijelo u krevetu koji mi je lebdio u susret. Ušla sam u njega drhćući od jeze. Dohvatila sam ogledalo koje je ležalo u posljednjoj ladići noćnog ormarića i pogledala se: da to sam bila ja.

Taj dan nisam otišla na posao. Sjedila sam u kutu japanske sobe koju sam prije toga sasvim ispraznila. Ništa me nije okruživalo. Navečer sam otišla kupiti večernje novine. Na prethodnoj stranici pisalo je ono čega sam se bojala: MIHOVIL P. UMRO JE JUTROS U BOLNICI D. M. NAKON USPJEŠNE OPERACIJE SLIJEPOG CRIJEVA. DAN UOČI NEGO ŠTO JE TREBALO DA IZAĐE, NJEGOVO STANJE SE NENADANO POGORŠALO. UZROK SMRTI SE ISTRAŽUJE.